

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας

(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

4 - 6 Σεπτεμβρίου 2009 • Νυμφαίο Φλώρινας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία
της Ελληνικής Γλώσσας
(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΝΥΜΦΑΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
4, 5 και 6 Σεπτεμβρίου 2009

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:

Τομπαΐδης Δημήτριος
Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μέλη:

Δαμανάκης Μιχάλης, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ιορδανίδου Άννα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Πάτρας
Καλλογήρου Τζίνα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Καμαρούδης Σταύρος, επίκ. καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Καψάλης Γεώργιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κουτσογιάννης Δημήτρης, επίκ. καθηγητής Φιλοσοφικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ματσαγγούρας Ηλίας, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Μήτσος Ναπολέων, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Μπερελής Πέτρος, σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Νάκας Αθανάσιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Ντίνας Κώστας, αν. καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παπαδογιαννάκης Νικόλαος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σουλιώτης Μίμης, καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τσιάκαλος Γιώργος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χατζηπαναγιωτίδη Άννα, επίκ. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Frederick Κύπρου
Χατζησαββίδης Σωφρόνης, καθηγητής ΤΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Κώστας Δ. Ντίνας

Γραμματέας

Άννα Βακάλη

Ταμίας

Άννα Χατζηπαναγιωτίδη

Μέλη

Αναστασία Στάμου
Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος

Γραμματεία

Έφη Γώτη
Ευδοξία Τραιανού
Δημήτρης Χασανίδης
Ελένη Παπαϊωάννου
Στεφανία Τσακιροπούλου

Πλήρης βιβλιογραφική αναφορά άρθρου:

Ντίνας, Κ., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., Βακάλη, Α., Κωτόπουλος, Τ. & Στάμου, Α. (επιμ.) 2010. Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή "Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)", βλ. <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika> ημερομηνία πρόσβασης ηη/μμ/εε

Παρασκευή, 4 Σεπτεμβρίου 2009

16.00-17.30 Εγγραφές

Ωρα **Αίθουσα 1**
Η ελληνική γλώσσα ως μητρική (πρώτη)

Θεματική: **Γλωσσολογικά**Προεδρείο: **Α. Αναστασιάδη - Α. Αϊδίνης**17.30-17.50 *Ψευδόφιλες μονάδες: οι διαχρονικοί άσπονδοί φίλοι στην ελληνική***Ε. Βλέτση, Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη**17.50-18.10 *Η χρήση μορφολογικών στρατηγικών στην ορθογραφημένη γραφή του θέματος λέξεων που ανήκουν στην ίδια οικογένεια*
Μ. Ζυγούρη, Α. Αϊδίνης18.10-18.30 *Δείκτες αποτελεσματικότητας γραπτού λόγου στο σχολικό περιβάλλον, πειθαρχίες και απειθαρχίες στο περιβάλλον του γραπτού λόγου του σχολείου. Η αυτονομία των κειμένων και των υποκειμένων***Π. Σαχινίδου**18.30-18.50 *Το μάθημα της Γλώσσας ή η γλώσσα των μαθημάτων: Μια εκπαιδευτική παρέμβαση***Α. Σιάτρας, Π. Τοπούζα**

18.50-19.10 Διάλειμμα - Καφές

Προεδρείο: **Τζ. Καλογήρου, Κ. Καρατάσου**19.10-19.30 *Γλωσσική εμπειρία και παιδική/νεανική λογοτεχνία***Γ. Παπαντωνάκης, G. Frazis**19.30-19.50 *Τα λογοτεχνικά κείμενα και πώς αξιοποιούνται στη διδασκαλία της γλώσσας. Έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια της γλώσσας των Γ', Δ', Ε' & ΣΤ' τάξεων του δημοτικού σχολείου***Α. Ξανθόπουλος, Κ. Ντίνης**19.50-20.10 *Αλληγορίες ενηλικίωσης. Η αξιοποίηση των ειδών στη λογοτεχνική εκπαίδευση***Κ. Καρατάσου**20.10-20.30 *Λογοτεχνική εκπαίδευση, μαθηματική παιδεία και διαθεματικότητα στη δημοτική εκπαίδευση***Κ. Καρατάσου, Ρ. Παναούρα**20.30-20.50 *Οπτικός γραμματισμός και γλωσσική διδασκαλία μέσα από τη δημιουργία κόμικς: μια διδακτική παρέμβαση στη Β' δημοτικού***Σ.Π. Παπαδόπουλος, Κ. Δημητριάδου**20.50-21.10 *Το επιμορφωτικό ενδιαφέρον της γλωσσικής αφύπνισης στα θέματα συνεργατικής ειρήνης και εκπαίδευσης στο ελληνικό σχολείο***Μουμτζίδου Αργ.**

21.10-21.30 Συζήτηση

Δείπνο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ψευδόφιλες μονάδες: οι διαχρονικοί άσπονδοι φίλοι στην ελληνική

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ελένη Βλέτση

ΣΝΕΓ, Α.Π.Θ.

Abstract

Between languages there is a wide range of overlap that is caused mainly in a non-accidental way and is shown mostly at the level of vocabulary. This gives rise to what is commonly mentioned as *false friends* (faux-amis), that is words whose phonological forms are similar or identical, however their meaning varies to a greater or lesser extent. As far as Greek is concerned, the phenomenon has been studied at a diaglossic level. Nevertheless, a related phenomenon can be observed at an endoglossic level, as there is a surprisingly large amount of words that have changed their meaning throughout the diachrony of the language. Both the contribution of these units in the development of the vocabulary and the difficulties and errors resulting from them are key themes in teaching a language as L2. The present study is a first approach to the particularities foreign students who have majors in classical (ancient Greek) or theological studies (hellenistic Greek) face when learning Greek as a second/ foreign language.

1. Θεωρητικά

1.1. Ορισμός εννοιών

Οι γλώσσες βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη και αλλαγή συνάπτοντας ποικίλου τύπου σχέσεις μεταξύ τους. Ειδικότερα, στο επίπεδο του λεξιλογίου αναγνωρίζεται μία συνεχής ανανέωση που προκύπτει ως αποτέλεσμα πολλών και ποικίλων διαδικασιών (βλ. ενδεικτικά Nation, 1990, Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994, 1997). Ανάμεσα σε γλώσσες, μάλιστα, που έχουν κοινές ιστορικές ρίζες -ανήκουν, δηλαδή, στην ίδια γλωσσική οικογένεια- βρίσκουμε λέξεις που προέρχονται από την ίδια πηγή και έχουν την ίδια γλωσσική μορφή και σημασία αποτελώντας αυτό που στη βιβλιογραφία

αναφέρεται ως *διαγλωσσικό ομότυπο* (cognate) (Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, 2001, 2005, Crystal, 1997:67 όπως αναφέρεται στις Mattheoudakis & Patsala, 2007: 320)¹.

Μία λεξική μονάδα εντασσόμενη σε ένα νέο γλωσσικό περιβάλλον είναι δυνατό να διατηρήσει ένα μέρος του αρχικού της νοήματος, μπορεί όμως επίσης να αναπτύξει νέες σημασίες και/ή συνυποδηλώσεις που απουσιάζουν από τον αρχικό όρο. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση κατά την οποία πολύγλωσσοι ομιλητές συγγέουν κάποια λέξη της Γ2 με μία παρόμοια της Γ1 τους και, επειδή τις θεωρούν ανάλογες, τις χρησιμοποιούν σε περιβάλλοντα που τελικά αποδεικνύονται μη συμβατά, κυρίως σε επίπεδο σημασιολογικό (Kiss, 2002: 43). Έτσι, προκύπτουν λέξεις των οποίων οι φωνολογικές μορφές μπορεί να συμπίπτουν ή να είναι παρεμφερείς, το νόημά τους, όμως, διαφέρει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό (Lado, 1957, Mattheoudakis 1998). Στη διεθνή βιβλιογραφία οι λέξεις αυτές ορίζονται συνήθως ως *faux amis / false friends/ false cognates*² και για την απόδοσή τους στα ελληνικά έχει επικρατήσει ο όρος *ψευδόφιλες λέξεις /μονάδες*³.

1.2. Η δημιουργία των ψευδόφιλων μονάδων

Η έρευνα στην εφαρμοσμένη γλωσσολογία και διδακτική έχει δείξει ότι η κατανόηση αποτελεί το πρώτο στάδιο της κατάκτησης μιας γλώσσας. Η ικανότητα παραγωγής αναπτύσσεται από τη στιγμή που έχει διασφαλιστεί η κατανόηση και η παραγωγική δραστηριότητα, με τη σειρά της, οδηγεί σε αυξημένη ικανότητα κατανόησης (Tréville & Duquette, 1996:54). Η ικανότητα κατανόησης είναι κατά πρώτιστο λόγο συνάρτηση του μεγέθους του *προσληπτικού λεξιλογίου* (receptive / recognitional vocabulary) του ομιλητή (Tréville, 1993:45). Για την επίτευξη του κύριου στόχου της κατανόησης του βασικού νοήματος με στόχο την άντληση πληροφοριών θεωρείται ότι το προσληπτικό λεξιλόγιο είναι επαρκές και αξιολογείται, ταυτόχρονα, ως επωφελές οτιδήποτε συντελεί στην ανάπτυξη ικανοτήτων αναγνώρισής του (Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, 2001, 2005:2).

¹. Βέβαια, διαγλωσσικά ομότυπα μπορεί να προκύψουν και ανάμεσα σε γλώσσες που δεν παρουσιάζουν καμία ιστορική σχέση κυρίως ως αποτέλεσμα δανεισμού (βλ. Αναστασιάδη 1994, πρβλ. Mattheoudakis & Patsala, 2007:320.)

². Στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται επίσης οι όροι *interlingual homographs, homographic non-cognates, pseudocognates, deceptively transparent words* (Mattheoudakis & Patsala, 2007: 321-321).

³. Η Αναστασιάδη – Συμεωνίδη (1994, 1997) χρησιμοποιεί τον όρο «ψευδόφιλες» λέξεις, η Κασάπη – Ζωντανού (1997) τον όρο «ψευδοδιαφανείς» ή «ψευδόφιλες» λέξεις, ενώ η Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου (2001, 2005) τις ονομάζει «ψευδο - διαγλωσσικά ομότυπα».

Η αξιοποίηση της συμβολής της Γ1 στην προσληπτική γνώση του λεξιλογίου της Γ2 είναι τεκμηριωμένη από τα θεωρητικά και πειραματικά δεδομένα της διαγλωσσικής επίδρασης (Tréville, 1993:45, Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, 2005:2). Συγκεκριμένα, έχει αποδειχτεί ότι οι ενήλικες⁴ κατά τη διαδικασία εκμάθησης μιας νέας γλώσσας βασίζονται στις αρχές που ισχύουν στην πρώτη τους γλώσσα, προκειμένου να κατανοήσουν τη δομή και λειτουργία της δεύτερης (Escribano, 2004: 90). Εξάλλου, σε αυτή τη γνωστική προοπτική ερείδεται και η σύγχρονη θεωρία της *διαγλώσσας* (interlanguage), η οποία αναγνωρίζει ότι ο ομιλητής μιας Γ2 αναπτύσσει σε κάθε χρονική στιγμή της κατάκτησης ένα εσωτερικό σύστημα που απαρτίζεται από στοιχεία τόσο της Γ1 όσο και της Γ2, το οποίο τροποποιείται με έναν τρόπο δυναμικό όσο επιτυγχάνεται πρόοδος στη γλωσσομάθεια (Ellis, 1994:350-352)⁵. Ειδικότερα, η σχέση αυτή ανάμεσα στις γλώσσες που έρχονται σε επαφή έχει μελετηθεί από δύο διαφορετικές οπτικές όσον αφορά το λεξικό επίπεδο: από τη μία λογίζεται ως παράγοντας που διευκολύνει τη διαδικασία εκμάθησης (*θετική μεταφορά*: positive transfer)⁶ και από την άλλη ως καθοριστική παράμετρος που παρεμποδίζει την πορεία της εκμάθησης ως αποτέλεσμα των επιπλοκών που δημιουργούνται από τις ανεπιθύμητες ομοιότητες ή διαφορές ανάμεσα στις γλώσσες που έρχονται σε επαφή (*αρνητική μεταφορά*: negative transfer) (πρβλ. Garrudo, 1996:18-19 όπως αναφέρεται στην Escribano, 2004: 90). Στην τελευταία περίπτωση προκύπτουν οι ψευδόφιλες λέξεις συχνά ως αποτέλεσμα της *υπεργενίκευσης* (overgeneralization) γλωσσικών κανόνων και σημασιολογικών χαρακτηριστικών της Γ1 στη γλώσσα στόχο, ειδικότερα όταν επιστρατεύεται η στρατηγική της εξαγωγής της σημασίας με παραγωγικό τρόπο (meaning deduction) (Selinker, 1972: 37). Αλλωστε, σύμφωνα με τις μελέτες του Van Patten (1996, όπως αναφέρεται στην Escribano, 2004: 93), για την επίτευξη της κατανόησης οι λέξεις με λεξική σημασία είναι αυτές που τραβούν την προσοχή, με αποτέλεσμα τα γραμματικά στοιχεία να τυγχάνουν ελάχιστης επεξεργασίας και έτσι το μάντεμα της σημασίας να καθίσταται επισφαλές.

Επομένως, είναι αναγνωρίσιμη η συμβολή των διαγλωσσικά ομότυπων σε επίπεδο προσληπτικού λεξιλογίου της Γ2 και το μέγεθος της συμβολής αυτής αποτελεί συνάρτηση του βαθμού *αναγνωρισιμότητας/ διαφάνειάς* τους (recognisability/

⁴ Σε αντίθεση με ό,τι ισχύει για τα παιδιά.

⁵ Για τις γνωστικές διεργασίες που επισυμβαίνουν κατά την κατάκτηση μιας Γ2 βλ. και Selinker, 1992.

⁶ Βλ. και Tréville, 1993: 30-33.

transparency) και του βαθμού διαγλωσσικής ομοτυπίας (βλ. Carroll 1992:99 και Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, 2001, 2005:5). Ωστόσο η εμπιστοσύνη στα διαγλωσσικά αυτά στοιχεία μπορεί να οδηγήσει σε μία *παραπλανητική διαφάνεια* (deceptive transparency) (Laufer, 1989:11)⁷, με αποτέλεσμα οι ομιλητές της Γ2 να θεωρούν ότι γνωρίζουν μία λέξη, ενώ στην πραγματικότητα κάτι τέτοιο δεν ισχύει.

Η μελέτη των ψευδόφιλων λέξεων έχει αποτελέσει αντικείμενο ενδιαφέροντος της ψυχολογολογίας⁸ και της γνωστικής ψυχολογίας κυρίως με στόχο την έρευνα πάνω στο πώς λειτουργεί η διαδικασία αναγνώρισης λέξεων σε άτομα δίγλωσσα ή πολύγλωσσα. Ωστόσο, οι ψευδόφιλες μονάδες απασχολούν αντίστοιχα και τους μεταφρασεολόγους και τους μελετητές της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας όσον αφορά τη διδακτική πράξη, καθώς είναι αξιοσημείωτα τα πλεονεκτήματα ή/ και τα μειονεκτήματα που μπορεί να επιφέρει η παρουσία τους σε ένα κείμενο (Mattheoudakis & Patsala, 2007: 321, πρβλ. Kiss, 2002: 43).

1.3. Ψευδόφιλες μονάδες ενδογλωσσικά: η περίπτωση της ελληνικής

Η ύπαρξη παραπλανητικών σημασιολογικά λέξεων έχει μελετηθεί κυρίως σε επίπεδο διαγλωσσικό, όπως αναλύθηκε παραπάνω⁹. Ωστόσο, σε μεγάλο βαθμό παρατηρείται ένα συναφές φαινόμενο σε επίπεδο ενδογλωσσικό. Όπως αναφέρει η Kiss (2002:42), ο Koessler¹⁰ ήδη από το 1928 μιλούσε για ψευδόφιλες¹¹ μονάδες που υπάρχουν στο εσωτερικό μιας ίδιας γλώσσας και οφείλονται στην πάροδο του χρόνου και τη φυσική εξέλιξη που υφίσταται αυτή. Εξάλλου, οφείλουμε να έχουμε στο μυαλό μας ότι τις περισσότερες φορές μόνο κάποια/-ες από τις σημασίες μπορεί να είναι κοινές στα δύο γλωσσικά συστήματα και άλλες όχι¹², η διάκριση, δηλαδή, ανάμεσα σε πραγματικά και ψευδόφιλα ομότυπα δεν είναι πάντα απόλυτα ξεκάθαρη. Οι Gouws, Prinsloo και de

⁷. Αντίστοιχα ο Reid (1968) μιλάει για «παραπλανητικούς δαίμονες» (deceptive demons).

⁸. Ψυχολογολογικά πειράματα έχει διεξαγάγει η M. Voga et al. σε δίγλωσσους ομιλητές της νέας ελληνικής και της γαλλικής, με στόχο να ελέγξει το βαθμό επιρροής της μορφής στη μετάφραση των ισοδύναμων λέξεων στις δύο γλώσσες (Voga & Grainger, 2007, Voga, 2008).

⁹. Για την ελληνική εκτενείς μελέτες έχουν γίνει από τις Κασάπη-Ζωντανού (1997) για τη σχέση ελληνικής-ιταλικής, Mattheoudakis (1998) και Παπακωνσταντίνου (2001) ανάμεσα σε ελληνική και αγγλική και Siméonidou-Christidou (1983) για την ελληνική-γαλλική.

¹⁰. Ο Koessler θεωρούσε ότι υπάρχουν τρεις διαφορετικοί τύποι ενδογλωσσικών ψευδόφιλων λέξεων: οι ομώνυμες/ ομόγραφες, οι διαλεκτικά διαφοροποιούμενες σημασιολογικά λέξεις και οι διαχρονικά ψευδόφιλες.

¹¹. Η Kiss (2002:42) τις χαρακτηρίζει ψευδοαδελφές λέξεις (faux frères) θεωρώντας ότι μόνο διαγλωσσικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο όρος ψευδόφιλες.

¹². Πρόκειται για τις *μερικώς ψευδόφιλες λέξεις* (partial false friends) (Mattheoudakis, 1998).

Schryver (2004:800, 802-803)¹³, μάλιστα, κάνουν λόγο για ένα συνεχές πάνω στο οποίο τοποθετούνται οι λέξεις ανάλογα με το βαθμό φιλίας ή ψευδοφιλίας τους¹⁴, καθώς η δυναμική της γλώσσας είναι τέτοια ώστε οι σημασιολογικές αλλαγές να γίνονται συνέχεια με νέες έννοιες να προστίθενται σε ένα λεξικό τεμάχιο (μέσω της μετωνυμίας ή της μεταφοράς) και άλλες να αποκλείονται λόγω της μη συχνής ή περιφερειακής χρήσης τους. Πολύ ενδιαφέρονσα, σχετικά, είναι η θέση των Chamizo Dominguez & Nerlich (2002) (όπως αναφέρεται στις Mattheoudakis & Patsala, 2007:321) ότι οι ψεδόφιλες λέξεις δεν είναι τίποτε άλλο από τα σημασιολογικά κατάλοιπα της πραγματολογικής χρήσης της γλώσσας στο χώρο και στο χρόνο.

Μέσα στη μακρόχρονη διαδρομή της ελληνικής γλώσσας εντυπωσιακά πολλές είναι οι λέξεις οι οποίες έχουν αλλάξει σημασία (μερικώς ή ολικώς). Μία αναζήτηση στην αρχαία και ελληνιστική γραμματεία είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική, όπως αποδεικνύεται από τα παραδείγματα που ακολουθούν.

1. **αχρείος**: άχρηστος, κατώτερος (*ἀχρείος* αρχαία ελληνική) /εξαιρετικά βαρύς χαρακτηρισμός για άνθρωπο του οποίου η συμπεριφορά είναι αισχρή, ανήθικη, ανέντιμη (νέα ελληνική)

μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν
Θουκυδίδου, Περικλέους Επιτάφιος Β' 40

Ὡσπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντριβὲν ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ
θεοὶ αὐτῶν, καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς οἴκοις

Επιστολή Ιερεμίου, 15

2. **βρώμα**: τροφή (το *βρῶμα*, αρχαία ελληνική, ελληνιστική κοινή)/ δυσάρεστη μυρωδιά, δυσοσμία, λέρα (η *βρώμα*, νέα ελληνική)

διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα,
ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω

Προς Κορινθίους Α', 8, 13

¹³. Πρβλ. Mattheoudakis & Patsala, 2007:321.

¹⁴. Πρβλ. Gouws et al. 2004, 801.

3. **εκκλησία:** η συνέλευση των πολιτών-στρατιωτικών (έκκλησία, αρχαία ελληνική)/ η κοινωνία των χριστιανών (ελληνιστική κοινή)/ χριστιανικός ναός (νέα ελληνική)

Κῦρος μεταπεμψάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπειθῆναι ἔπεσθαι. Οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα·

Ξενοφώντας Κύρου Ανάβασις, Βιβλίο Α', 4.12

Κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Κατὰ Ματθαῖον, ΙΣΤ', 18-19

Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπίσκοπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Πράξεις Αποστόλων, Κ', 28

4. **θεωρία:** θέα, θέαση, ὄψη (ελληνιστική κοινή)/ το σύνολο των γενικών αρχών ενός ορισμένου τομέα της γνώσης ή της δραστηριότητας του ανθρώπου (νέα ελληνική)

ἀνέστησαν γάρ τινες λέγοντες, ὡς οὐ δεῖ εἰκονίζεῖν καὶ προτιθέναι εἰς θεωρίαν καὶ δόξαν καὶ θαῦμα καὶ ζῆλον τὰ τοῦ Χριστοῦ σωτήρια θαύματά τε καὶ πάθη καὶ τὰς τῶν ἁγίων ἀνδραγαθίας κατὰ τοῦ διαβόλου

Λόγοι απολογητικοί Ἰωάννη Δαμασκηνού, 3

Ἵσπερ οὖν διὰ λόγων αἰσθητῶν ἀκούομεν ὡσὶ σωματικοῖς καὶ νοοῦμεν τὰ πνευματικά, οὕτω καὶ διὰ σωματικῆς θεωρίας ἐρχόμεθα ἐπὶ τὴν πνευματικὴν θεωρίαν.

Λόγοι απολογητικοί Ἰωάννη Δαμασκηνού, 3

5. **κοινωνία:** συμμετοχή (αρχαία ελληνική)/ το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας (εκκλησιαστική γλώσσα)/ σύνολο ανθρώπων, ζώων, κατοίκων μιας ορισμένης περιοχής (νέα ελληνική)

Ὁ Θεός, ὁ πάντα ποιήσας τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ στερεώσας τὴν οἰκουμένην, καὶ κοσμήσας τὸν στέφανον πάντων τῶν πεπονημένων ὑπὸ σοῦ, καὶ τὸ ποτήριον τὸ κοινὸν τοῦτο παρεχόμενος τοῖς συναφθεῖσι πρὸς γάμου κοινωνίαν, εὐλόγησον εὐλογία πνευματικῇ.

Απόσπασμα από την ακολουθία του γάμου

Ἰδοῦ, βαδίζω πρὸς θεῖαν Κοινωνίαν·

Πλαστουργέ, μὴ φλέξης με τῇ μετουσίᾳ·

Πῦρ γὰρ ὑπάρχεις τοὺς ἀναξίους φλέγον.

Ἄλλ' οὔν κάθαρον ἐκ πάσης με κηλίδος.

Απόσπασμα από την ακολουθία της Θείας Μετάληψης

6. **κοινωνώ:** παίρνω μέρος (*κοινωνῶ*, αρχαία ελληνική)/ μεταλαβαίνω, παίρνω ή προσφέρω τη Θεία Κοινωνία (νέα ελληνική)

Καθ' ὅτι ἂν κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν, ἃ δὲ ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα»

Ηράκλειτος

7. **κράτος:** δύναμη, πολιτική εξουσία, κυριαρχία (αρχαία ελληνική, ελληνιστική κοινή)/ η ανώτατη πολιτική εξουσία, η οποία, οργανωμένη σε νομικό πρόσωπο, ασκείται σ' ένα σύνολο ανθρώπων εγκατεστημένων μόνιμα σε μια συγκεκριμένη χώρα - η γεωγραφική έκταση στην οποία ισχύει η εξουσία ορισμένου κράτους

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὗ τὸ κράτος ἀνεϊκαστον καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος, οὗ τὸ ἔλεος ἀμέτρητον καὶ ἡ φιλανθρωπία ἄφατος

Απόσπασμα από τη Θ. Λειτουργία αγ. Ιωάν. Χρυσοστόμου

Καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ

8. **μαλακία**: σωματική ή ηθική αδυναμία (αρχαία ελληνική, ελληνιστική κοινή)/ βλακεία, ηλιθιότητα, ηλίθια λόγια, ηλίθια ενέργεια ή αποτυχημένο αποτέλεσμα (νέα ελληνική)

Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας

Θουκυδίδου, Περικλέους Επιτάφιος, 40,1-3

καθάπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ περὶ θαρράλεα καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἰρεῖται καὶ ὑπομένει, ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μῆ. τὸ δ' ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἢ τι λυπηρὸν οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν.

Αριστοτέλους, Ηθικά Νικομάχεια, Βιβλίο III, 6-8

Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Κατὰ Ματθαῖον, Ι', 1

Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Κατὰ Ματθαῖον, Θ', 35

9. **πέτρα**¹⁵: βράχος (ελληνιστική κοινή)/ πέτρα (νέα ελληνική)

Κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

Κατὰ Ματθαῖον, ΙΣΤ', 18

¹⁵ Βλ. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 2005.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

10. **πληρώνω**: γεμίζω, εκπληρώνω (*πληρῶ*, αρχαία ελληνική, πληρώνω, ελληνιστική κοινή)/ δίνω, καταβάλλω ένα χρηματικό ποσό (νέα ελληνική)

ἵνα πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλίμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν.

Κατὰ Ματθαῖον, Δ', 14

τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.

Παύλου Προς Εφεσίους, Δ', 9-10

Τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, αὐτὸς ὑπάρχων, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πληρώσας πᾶσαν τὴν πατρικὴν οἰκονομίαν, πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Απόσπασμα από τη Θ. Λειτουργία αγ. Ιωάν. Χρυσοστόμου

11. **φόβος/ φοβούμαι**: σεβασμός, δέος (αρχαία ελληνική, ελληνιστική κοινή)/ έντονο δυσάρεστο συναίσθημα, που προκαλείται εξαιτίας (πραγματικού ή φανταστικού) κινδύνου ή απειλής-ανησυχία (νέα ελληνική)

πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

Προς Εφεσίους, Ε', 33

Στῶμεν καλῶς· στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν.

Απόσπασμα από τη Θ. Λειτουργία αγ. Ιωάν. Χρυσοστόμου

Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε.

Απόσπασμα από τη Θ. Λειτουργία αγ. Ιωάν. Χρυσοστόμου

2. Διδακτική προοπτική

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, τόσο οι ομότυπες όσο και οι ψευδόφιλες λέξεις αποτελούν αντικείμενο ενδιαφέροντος της διδακτικής των γλωσσών, χωρίς ωστόσο να γίνεται η συστηματική αξιοποίησή τους (Holmes, 1986, Holmes et al., 1993 (1995), όπως παρατίθεται στην Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, 2005:5). Αυτό, βέβαια, έρχεται σε αντίφαση με τα πορίσματα ερευνών που έχουν δείξει ότι σε δραστηριότητες κατανόησης κειμένου ο κίνδυνος οι μαθητές να συναγάγουν λάθος νόημα βασιζόμενοι σε μια λέξη που έχουν την εντύπωση ότι γνωρίζουν είναι εν δυνάμει μεγαλύτερος από ό,τι όταν αναγνωρίζουν την ύπαρξη άγνωστων λέξεων (Laufer, 1989:15-16, Mattheoudakis & Patsala, 2007:330). Παράλληλα, μέσα από την ερευνητική δραστηριότητα καθίσταται γνωστό ότι συχνά οι ψευδόφιλες μονάδες ανθίστανται ακόμη και σε προχωρημένα στάδια κατάκτησης, αφού οι σπουδαστές τείνουν να τις παρερμηνεύουν αλλά και να τις χρησιμοποιούν σε λάθος περιβάλλοντα¹⁶. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι από τη στιγμή που έχει γίνει ένας λάθος σημασιολογικός συσχετισμός αποδεικνύεται πολύ δύσκολο για το σπουδαστή να τον αντικαταστήσει με το σωστό, ιδιαίτερα όταν ανάμεσα στις δύο λέξεις υπάρχει μορφοφωνολογική σύμπτωση (Mattheoudakis & Patsala, 2007:322, 323).

2.1. Η νέα ελληνική ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα

Για τη διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη από τους διδάσκοντες/ουσες η επίδραση των ενδογλωσσικά ομότυπων λέξεων, καθώς ένα μεγάλο μέρος των ενήλικων σπουδαστών αποτελούν άτομα με υπόβαθρο κλασικών (αρχαία ελληνική) και κυρίως θεολογικών (ελληνιστική κοινή) σπουδών. Από τη διδακτική εμπειρία έχει παρατηρηθεί ότι η παρεμβολή σημασιολογικών πρωτίστως στοιχείων από προγενέστερες μορφές της ελληνικής καθιστά ιδιαίτερα προβληματική τόσο την κατανόηση όσο και την παραγωγή σε μέσα αλλά και σε προχωρημένα επίπεδα γλωσσομάθειας. Η έντονη ομοιότητα στη μορφή (γραφική και φωνητική απεικόνιση) λόγω της τήρησης της παραδοσιακής ορθογραφίας αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την αναγνώριση των στοιχείων του

¹⁶. Από την άλλη, βέβαια, δεν πρέπει να παραβλέπουμε και τις θετικές παραμέτρους των ομότυπων, αφού μέσω της θετικής μεταφοράς μπορούν να αποτελέσουν μία βασική πηγή άντλησης λεξιλογίου κατά την εκμάθηση μιας Γ2 (βλ. παραπάνω κεφ. 1.2.)

περικειμένον (context)¹⁷, τα οποία θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ευεργετικά ως προς την κατανόηση¹⁸. Για το λόγο αυτό προτείνεται η εφαρμογή και χρήση στοχευμένων ασκήσεων αναγνώρισης και εμπέδωσης για τις δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής. Συνεπώς, τα πορίσματα της έρευνας πάνω στο θέμα αυτό θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμα α) στους σπουδαστές της νέας ελληνικής ως 2^{ης}/ξένης που είτε γνωρίζουν ΑΕ, λ.χ. αλλοδαποί κλασικοί φιλόλογοι, είτε έχουν θεολογικές σπουδές, και β) στους Έλληνες μαθητές που μαθαίνουν ΑΕ.

2.2. Διδακτική πρόταση

Η πρόταση που ακολουθεί απευθύνεται σε σπουδαστές επιπέδου Β2-Γ1 (σύμφωνα με το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς)¹⁹. Έχοντας ως στόχο την αναγνώριση της εμπέδωσης και της λειτουργίας του φαινομένου από τους ίδιους τους σπουδαστές απαραίτητη κρίνουμε την παρουσίαση των λεξικών τεμαχίων μέσα σε κείμενο²⁰. Για την επιλογή του κειμένου σημαντική παράμετρος αποτελεί η έλλειψη απόλυτης σημασιολογικής διαφάνειας, η οποία θα μπορούσε να προκύψει τόσο από δομικά (μορφο-συντακτικά) στοιχεία όσο και από στοιχεία του περικειμένου. Στα αποσπάσματα που ακολουθούν²¹ οι σπουδαστές καλούνται να αναγνωρίσουν (μεμονωμένα ή και σε ομάδες) τη σημασιολογική χροιά της λέξης «εκκλησία»²².

- α. Τις ημέρες αυτές βγήκε πάλι στην επιφάνεια το θέμα της καύσης ή μη των νεκρών με αφορμή την ψήφιση σχετικού νόμου τις προσεχείς ημέρες στη Βουλή. Από την πλευρά της η **εκκλησία** υποστηρίζει τις πάγιες θέσεις της και τη συνέχιση της παράδοσης. Ενώ η άλλη πλευρά θεωρεί απαραίτητη την καύση των νεκρών κάτω από τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί σήμερα. Είναι γεγονός ότι και οι δυο πλευρές έχουν ισχυρά επιχειρήματα, με αποτέλεσμα να υπάρχει στο λαό ένα μεγάλο δίλημμα ποια πλευρά να αποδεχθεί. Νομίζω ότι η πιο ορθή στάση είναι εκείνη που θα δώσει στον

¹⁷. Για την αποκωδικοποίηση του κειμένου βάσει του περικειμένου βλ. Tréville, 1993: 14-15.

¹⁸. Αστόχαστα μαντέματα (reckless guessing) τις χαρακτηρίζουν οι Holmes & Ramos (1993:92, όπως παρατίθεται στις Mattheoudakis & Patsala, 2007:331).

¹⁹. Στοχευμένη σχετικά διδασκαλία προτείνεται να γίνεται, βέβαια, από τα αρχάρια επίπεδα γλωσσομάθειας.

²⁰. Πρβλ. διδακτική εφαρμογή της Tréville (1993: 75).

²¹. Τα κείμενα προέρχονται από το σώμα κειμένων (corpus) της πύλης του ΚΕΓ.

²² Η σημασία της λέξης είναι αυτή που χρησιμοποιείται στη νέα ελληνική, ωστόσο το περικείμενο σημασιολογικά είναι σχετικά αδιαφανές.

κάθε άνθρωπο το δικαίωμα να αποφασίζει τι θέλει για τον εαυτό του, να είναι δηλαδή προαιρετική. Πιστεύω μια τέτοια απόφαση θα λύσει το πρόβλημα, χωρίς να προκληθούν προστριβές και αντεγκλήσεις, μεταξύ των δυο απόψεων.

β. Η "Ελλάδα Καθαρή - Clean Up Greece" είναι μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός φορέας, που δραστηριοποιείται από το 1993 στη Νότιο Ελλάδα, με έδρα την Αθήνα. Απευθύνεται σε πολίτες, επιχειρήσεις, συλλόγους, φορείς, ιδρύματα, κρατικούς φορείς, την **εκκλησία**, οργανισμούς και γενικά σε όλους εκείνους που με τις πράξεις, δραστηριότητες ή ακόμα και παραλείψεις τους επηρεάζουν ή διαμορφώνουν την τύχη του περιβάλλοντος.

γ. Η "Εξπρές" τιτλοφόρησε το πρωτοσέλιδό της "είναι επίσημο, είμαστε ζευγάρι", ενώ στην ανάλυση που συνόδευε τη φωτογραφία, η εφημερίδα σημείωνε ότι "ο Κάρολος εξασφάλισε ίσως τη συγκατάθεση των δύο γιων του, όμως το θέμα είναι πώς θα αποσπάσει την έγκριση της βασίλισσας και της **Εκκλησίας**".

Οι συμφραστικοί πίνακες (concordances) μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά χρήσιμοι για την παρουσίαση πολλών και διαφορετικών περιβαλλόντων χρήσης μιας λέξης. Επιστώντας την προσοχή των σπουδαστών μας στις συνάψεις που περιλαμβάνουν την ομότυπη λέξη τούς προμηθεύουμε με βοηθητικά στοιχεία αναγνώρισης και μετέπειτα ορθής χρήσης τους.

Αλλά και οι κλάδοι του εμπορίου και της βιομηχανίας	<i>πληρώνουν</i>	ακριβά τους πειραματισμούς άσχετων παραγόντων.
Πρέπει	<i>να πληρώσει</i>	για μια ακόμη φορά από το υστέρημά του ο ελληνικός λαός
Με έξι μήνες φυλάκιση	<i>πλήρωσαν</i>	οι τρεις νεαροί τα 43 πήλινα αγγεία που βρέθηκαν στην κατοχή τους.
... σπάζοντας ακόμη κι ένα τζάμι παραθύρου ενός σχολείου θα κληθούν οι γονείς τους	<i>να πληρώσουν</i>	τα σπασμένα υπό τύπον (νέας) φορολογίας;
Ο εργοδότης σε βόρειες χώρες είναι υποχρεωμένος	<i>να πληρώνει</i>	και να ασφαρίζει τους μαθητευόμενους.
Υπό το βάρος μιας τέτοιας νοοτροπίας είναι φυσικό να δυσπιστούμε προς	<i>πληρώνουμε</i>	για να μας φυλάνε...

αυτούς που τους		
Οι Γερμανοί, οι οποίοι	πληρώνουν	τις μεγαλύτερες εισφορές στα κοινοτικά ταμεία, μάχονται για να εξασφαλίσουν τη μείωση της δικής τους οικονομικής συμβολής...
Ο γιατρός είναι υποχρεωμένος να παρέχει τις υπηρεσίες του κάθε φορά που υφίσταται κίνδυνος για τη ζωή ή την υγεία του ασθενούς. Η υποχρέωση αυτή είναι ανεξάρτητη από το αν	έχει πληρωθεί	προηγουμένως ο γιατρός.

Παράλληλα, χρήσιμη αποδεικνύεται η χρήση ασκήσεων λεξιλογίου δομικού τύπου, με στόχο την εμπέδωση της κατακτημένης γνώσης.

2.2.1. Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

i. Θα πρέπει να βρούμε τρόπους για το πώς θα χειριστούμε το πλήρωμα του αγώνα.

α. τέλος β. συμμετέχοντες οδηγοί γ. η πληρωμή

ii. Θέλουμε το κράτος των πολιτών και τη Δημοκρατία της καθημερινότητας.

α. επικράτηση β. κυριαρχία γ. εξουσία με τη μορφή νομικού προσώπου

iii. ΗΠΑ: Φόβος για την “πολύ ικανή” Αλ Κάιντα

α. ανησυχία β. σεβασμός γ. ευλάβεια

2.2.2. Ασκήσεις αταίριαστων (odd one out)

i. εξουσία δύναμη κράτος ηγεμονία

ii. χαϊδεύω αγαπώ φιλώ αγκαλιάζω

iii. αρρώστια ασθένεια νόσος μαλακία

iv. σεβασμός καρτερικότητα δέος φόβος

2.2.3. Κρυπτόλεξα-Σταυρόλεξα

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											Ε
2						Φ					Κ
3						Ι					Κ
4						Λ					Λ
5				Β	Ρ	Ω	Μ	Α			Η
6								Χ			Σ
7					Η			Ρ			Ι
8					Λ		Η	Ε	Τ	Ρ	Α
9					Η			Ι			
10				Κ	Ρ	Α	Τ	Ο	Υ	Σ	
11					Ω			Σ			
12					Ν						
13	Κ	Ο	Ι	Ν	Ω	Ν	Ι	Α			

Κάθετα

5. ... από το υστέρημά μου

6. ... σταυρό: ορκίζομαι

8. αισχρός, ανήθικος

11. χριστιανικός ναός

Οριζόντια

5. ακαθαρσία

8. κάνω την καρδιά μου ...

10. σχέσεις εκκλησίας-

13. των μελισσών από τις πιο οργανωμένες

3. Συμπέρασμα-Συζήτηση

Στόχος της εργασίας αυτής είναι να θίξει σε προκαταρκτικό στάδιο ένα ζήτημα της διδασκαλίας της νέας ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης σε αλλοδαπούς κλασικούς φιλολόγους και θεολόγους, αλλά και της διδακτικής της αρχαίας ελληνικής σε Έλληνες, στο οποίο δεν έχει αποδοθεί μέχρι σήμερα ιδιαίτερη σημασία: την επίδραση των ενδογλωσσικά διαχρονικά ομότυπων λέξεων, οι οποίες αποδεικνύονται άσπονδοί φίλοι για τους σπουδαστές που έχουν έρθει σε επαφή με προγενέστερες μορφές της γλώσσας. Ενισχύοντας τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τις σωστές στρατηγικές και κάνοντας

χρήση στοχευμένων μέσων και υλικών διδασκαλίας μπορούμε να τους βοηθήσουμε ως διδάσκοντες/-ουσες να αποφύγουν το σκόπελο της παραπλανητικής διαφάνειας και να μη θεωρούν σαν τους παρευρισκόμενους στη Σταύρωση του Ιησού ότι «Ἦλιαν φωνεῖ οὗτος» όταν «περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν φωνῆ μεγάλη λέγων· Ἦλί, Ἦλί, λαμὰ σαβαχθανί, τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;» (Κατὰ Ματθαῖον, 27:46-47).

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1994. *Νεολογικός Δανεισμός της Νεοελληνικής: Ἄμεσα δάνεια ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλοαμερικανικὴ-Μορφοφωνολογικὴ Ἀνάλυση*. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων, Α.Π.Θ.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1997. «Διαδικασίες κατὰ τὴ δημιουργία τῶν ὀρων». *Πρακτικὰ 1ου Συνεδρίου ΕΛΕΤΟ – «Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Ορολογία»*, 77-87.
- Anastassiadis-Syméonidis, A. 2003. “Que peut-il arriver à une expression figée?”. *Cahiers de Lexicologie*, 82, 51-60.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 2005. «Πετρ(ο)- καὶ λιθ(ο)- ὡς στοιχεῖα τῆς ἐλληνικῆς ορολογίας». *ΕΛΕΤΟ – 5ο Συνέδριο «Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Ορολογία»*, Λευκωσία, Κύπρος, 13-15 Νοεμβρίου 2005.
- Carroll, S. E. 1992. “On cognates”. *Second Language Research* 8, 2, 93-119.
- Ellis, R. 1994. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Escribano, P.D. 2004. “Exploring cognition processes in second language acquisition: the case of cognates and false-friends in EST”. *Ibérica* 7, 87-106. <http://www.aelfe.org/documents/text7-Duran.pdf>
- Gouws, R.H., Prinsloo, D.J. & de Schryver, G.M. 2004. “Friends will be friends – true or false. Lexicographic approaches to the treatment of false friends”. *EURALEX 2004 Proceedings. Lexicological issues of lexicographical relevance*, 797-806. <http://tshwanedje.com/publications/euralex2004-FALSE.pdf>
- Λεξικό τῆς Κοινῆς Νεοελληνικῆς* 1998. Θεσσαλονίκη: Ἰνστιτούτο Νεοελληνικῶν Σπουδῶν - Ἴδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.
- Κασάπη-Ζωντανού, Ε. 1997. *Κατανόηση Κειμένου ἀπὸ Μη-Φυσικούς Ομιλητές καὶ Ψευδοδιαφανεῖς Λέξεις: Μία ἐρευνα Συσχέτισης γιὰ τὰ Μεταφραστικὰ τοὺς Δάνεια*. Διδακτορικὴ διατριβή, Α.Π.Θ.
- Kiss, M. 2002. “Les pièges du vocabulaire bilingue : les faux amis”. *Revue d'Études Françaises* 7,41-55. http://cief.elte.hu/Espace_recherche/Budapest/REF7_articles/03KISS.PDF
- Κριαράς, Ε. *Ἐπίτομο Λεξικό τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς Δημόδου Γραμματείας*. Ηλεκτρονικὴ μορφή στο <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnlineKri.htm>
- Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, Μ. 2001. *Τὸ Εἰδικὸ Λεξιλόγιο τῆς Ηλεκτρολογίας-Ηλεκτρονικῆς. Διδακτικὴ προσέγγιση*, Διδακτορικὴ Διατριβή, Α.Π.Θ.

Κυριαζή-Παπακωνσταντίνου, Μ. 2005. «Διαγλωσσικά ομότυπα της ελληνικής και αγγλικής ειδικής γλώσσας ηλεκτρολογίας-ηλεκτρονικής. Γλωσσοδιδακτική πρόταση». *Ηλεκτρονικά Πρακτικά 5ου Συνεδρίου ΕΛΕΤΟ – «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*. Λευκωσία, Κύπρος, 13-15 Νοεμβρίου 2005.

Lado, R. 1957. *Linguistics across Cultures*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Laufer, B. 1989. "A factor of difficulty in vocabulary learning: deceptive transparency". *AILA Review* 6, 10-20.

Mattheoudakis, M. 1998. *Problems related to Greek-English Lexical Loans*. Unpublished Ph.D. dissertation. Aristotle University of Thessaloniki.

Mattheoudakis, M. & Patsala, P. 2007. "English-Greek false friends: Now they are, now they aren't". *8th International Conference of Greek Linguistics*. University of Ioannina, August 30th-September 7th. http://www.linguist-uoi.gr/cd_web/docs/english/025_mattheoudakisICGL8_Ok.pdf

Nation, I. S. P. 1990. *Teaching and Learning Vocabulary*. Heinle & Heinle.

Reid, J.T. 1968. 123 "Deceptive demons". *Hispania*, 31, 280-297.

Selinker, L. 1972. "Interlanguage". *International Review of Applied Linguistics* 10, 209-231.

Selinker, L. 1992. *Rediscovering Interlanguage*. London: Longman.

Siméonidou-Christidou, A.-N. 1983. *Enseignement du Grec Moderne à des Francophones – Interférences Lexicales – Problèmes de Sens*. Thèse pour le doctorat de 3e cycle. Université de la Sorbonne Nouvelle (Paris III).

Tréville, M.C. 1993. *Rôle des Congénères Interlingaux dans le Développement du Vocabulaire Réceptif. Application au Français Langue Seconde*. Université Laval, CIRAL.

Tréville, M.C. & Duquette, L. 1996. *Enseigner le Vocabulaire en Classe de Langue*. Hachette: F.L.E.

Voga, M & Grainger. J. 2007. "Cognate status and cross-script translation priming". *Memory & Cognition* 35 (5), 938-952.

Voga, M. 2008. "Morphology in the Bilingual Lexicon: Psycholinguistic evidence from Greek-French bilinguals". Workshop on the Acquisition and Processing of Morphology, *13th International Morphology Meeting: Variation and change in Morphology*. Βιέννη, 3-6 Φεβρουαρίου 2008. <http://www.wu.ac.at/inst/roman/imm13/>